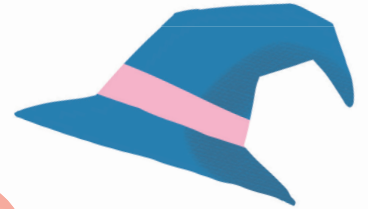
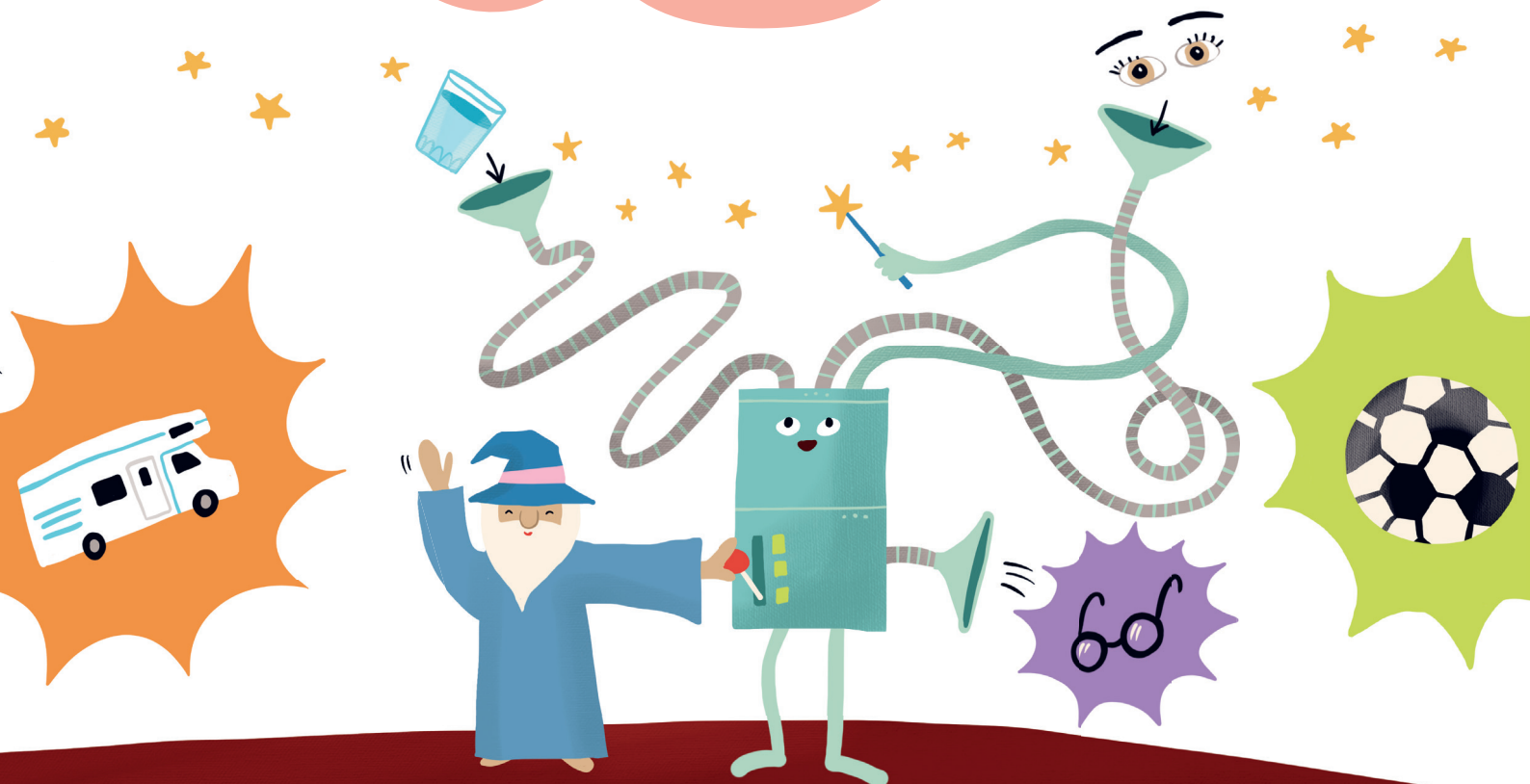

PREPPARNA

Lärarhandledning

TROLLA MED ORD!

Välkommen till Läsprepparna!

Läsprepparna är resultatet av mitt eget intresse för hur man kan främja barns läsinlärning kombinerat med min lust att skapa hjälpmedel som är både pedagogiska och roliga för barnen att använda.

Serien bygger på en läsinlärningsmodell som är etablerad inom forskning och som haft stor betydelse för att förstå hur vi lär oss läsa från grunden (The Simple View of Reading). Modellen har inspirerat mig i arbetet med att ta fram böckerna i Läsprepparna och ligger till grund för hur serien är uppbyggd.

Forskningen* säger att vi, för att kunna läsa och förstå det vi läser, behöver:

- förstå att språket kan delas in i språkljud (fonologisk och fonemisk medvetenhet)
- veta hur språkljuden hänger ihop med bokstäverna (bokstavskännet)
- förstå och kunna uttrycka oss genom språket – där vårt ordförråd, kunskap om språkets grammatik, uppbyggnad och funktion i olika sammanhang har stor betydelse (språkförståelse)

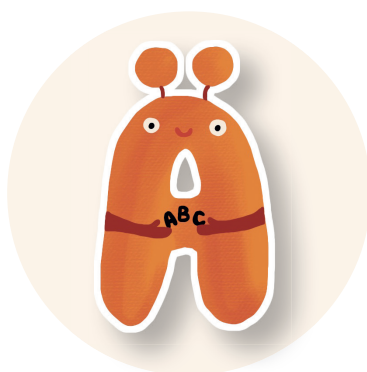
Alla delar är lika viktiga – om någon av dem inte fungerar får vi svårt att förstå det vi läser.

I Läsprepparna kallar vi delarna för:

L – Lek med ljud

där fokus är på att höra och känna igen ordens och språkets ljud.

Ä – Äg bokstäverna

där fokus är på att lära sig bokstäverna och deras ljud.

S – Snappa språket

där fokus är på att bygga sitt ordförråd, sin kunskap om grammatik och språkets funktion.

Varje del består av flera böcker som ger övning och förberedelse i den delen av läsförmågan. Det görs på ett sätt som är både underhållande och lättsamt för barnet och som sker i steg. Tillsammans med dig som vuxen blir böckerna ett hjälpmedel för barnet att utveckla de färdigheter som behövs för att bygga en bra grund inför lässtarten. Samtidigt bjuder böckerna in till en rolig och härlig lässtund som är lätt att uppskatta, för både barn och vuxen.

*Läs om hänvisningen av forskningsrapporten på www.läspreporna.se.

Böckerna i serien Läsprepparna

Vad låter lika?

L – Lek med ljud

Att rimma är ett roligt sätt att börja lära sig förstå att språket både har en betydelse- och en ljudmässig sida.

Hej bokstav!

Ä – Äg bokstäverna

Det här är ingen vanlig ABC-bok. Här får barnen bekanta sig med tio av de vanligaste bokstäverna i svenskan.

Gissa ordet!

S – Snappa språket

Med hjälp av gissningslek och ledtrådar får barnen associera fram ord. Associationsleken gör att barnen gör kopplingar mellan orden, vilket stärker ordförrådet.

Hitta ljudet!

L – Lek med ljud

Välkommen till Ljudens gata. Här bor tretton av våra vanligaste språkljud. Lyssna och se om du kan höra dem i orden. Detta är ett bra sätt att bekanta sig med språkets allra minsta byggstenar och bli medveten om att orden består av ljud.

Hallå bokstav!

Ä – Äg bokstäverna

Här presenteras Kk, Ää, Tt, Ff, Åå, Bb, Öö, Hh, Uu och Gg. Bokens fokus ligger på att lära barnen hur bokstäverna ser ut och låter. Formen och ljudet illustreras med både text och bild, och barnen lär sig att koppla ihop dem.

Trolla med ord

S – Snappa språket

Trollkarlen Tim och hans trolleri-maskin kan sätta ihop ord så att det blir nya ord. Titta och lyssna på orden som åker ner i maskinen och vad som kommer ut på andra sidan. Boken bildar på ett lekfullt sätt en medvetenhet om vårt språk och hur ord kan sättas ihop och tas isär.

Susanna Cabander är kommunikatör, logoped och författare och har ett stort intresse för hur man kan hjälpa barn i sin tidiga läsutveckling och göra läsforskningen mer praktiskt tillgänglig. Tillsammans med illustratören Anna Lagerström har hon tagit fram Läsprepparna.

Arbetet med boken

S-böckerna

Böckerna i den här delen av Läsprepparna fokuserar på att stärka barnens språkförståelse. Vår språkförståelse omfattar egentligen allt ifrån vår omvärldskunskap till vår ordkunskap. Läsprepparna fokuserar på de delar av språkförståelsen som visat sig ha en särskilt stor effekt på vår läsförmåga och som är förhållandevis lätta att stärka. Det är framför allt vårt ordförråd, men också vår kunskap om grammatik och språkstruktur.

Böckerna i S-delen bygger inte stegvis på varandra på samma sätt som böckerna i L- och Ä-delen. I S-delen är det i stället olika delar av språkförståelsen som är i fokus i varje bok.

Tanken är att böckerna i S-delen kan användas parallellt med böckerna i L- och Ä-delen.

Sammansatta ord – ett sätt att förstå ordens uppbyggnad

Den andra boken i S-delen fokuserar på ordens struktur. Genom att leka och laborera med sammansatta ord på det sätt som boken visar kan vi hjälpa barnen att förstå hur orden är strukturerade.

I svenskans sammansatta ord är det alltid den sista delen i ordet som bär betydelsen och avgör vad ordet faktiskt syftar på, oavsett hur långt ordet är. Det är en viktig regel att känna till för att kunna tolka och förstå det som sägs och skrivs. En fotboll är till exempel en slags boll och inte en fot, en herrgårdsost är en slags ost och inte en herrgård medan en osthysel är en hyvel och inte en ost. Det finns många exempel vi kan använda för att illustrera det här. Att visa på hur tokigt det kan bli om vi sätter ihop orden i ett sammansatt ord i fel ordning kan bli både pedagogiskt och roligt.

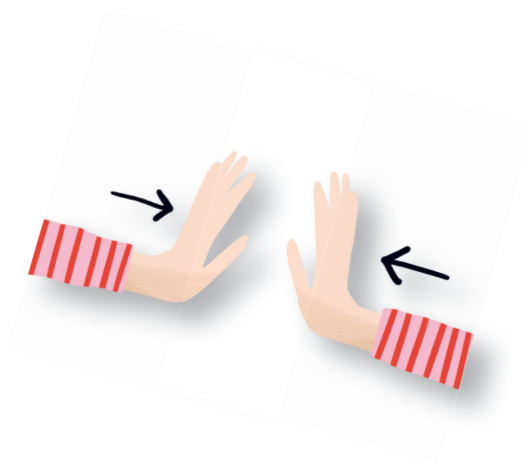
Det här sättet att arbeta med ordstruktur på kan med fördel göras även med andra ord som inte finns med i boken. I slutet av *Trolla med ord!* finns exempel på en aktivitet där man får hitta på egna sammansatta ord utifrån några förslag på olika ord. Att prova sig fram och sätta ihop olika ord med varandra på det sättet kan också vara ett bra sätt att bygga upp en medvetenhet om ordens placering och betydelse i ett sammansatt ord.

Lekar och aktiviteter

Ni behöver:

- Boken *Trolla med ord!*

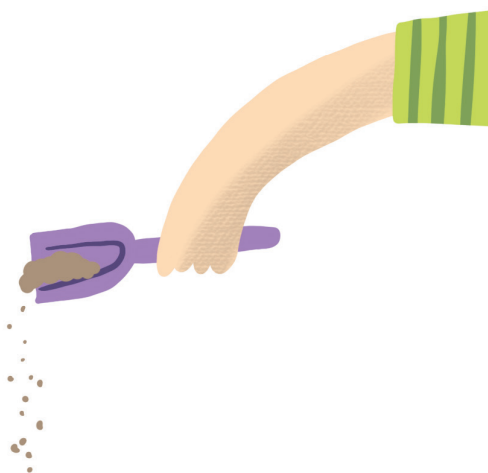
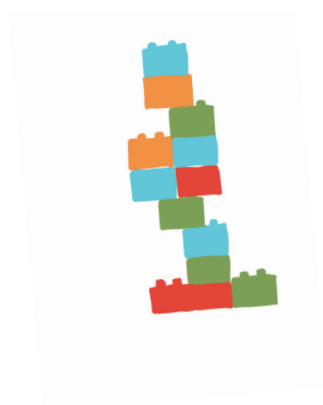

Trolla med ord!

Gör så här:

Läs boken *Trolla med ord!* tillsammans. På varje uppslag är det två ord som sätts samman till ett sammansatt ord med hjälp av trollkarlen Tims trollerimaskin. Ibland blir det fel ordning på orden, och det sammansatta ordet blir ett tokigt ord som inte finns. Det är ett bra tillfälle att resonera med barnen om att orden betyder olika saker beroende på om de står först eller sist i ett ord. Målet är att barnen ska börja förstå att ordets placering i ordet avgör vad det betyder.

Visa gärna hur orden sätts ihop till ett ord genom att först säga ett ord och visa din ena hand, sedan säga det andra ordet och visa din andra hand. För sedan samman dina händer så att de möter varandra samtidigt som du säger det sammansatta ordet. På så sätt blir det tydligare för barnet vad som händer med orden.

Lekar och aktiviteter

Ni behöver:

- Bildkort med ord – klipp ut och laminera för bättre hållbarhet.

Sammansatta ord – hitta ordkompisar!

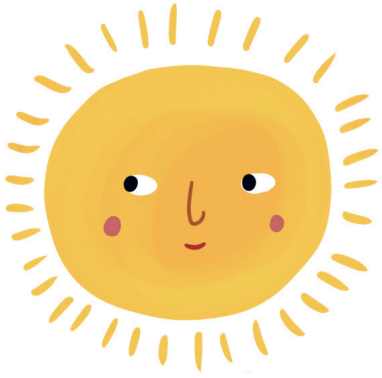
Gör så här:

1. Lägg ut bilderna med bildsidan uppåt, så att alla kan se dem. Om det blir för många kort på en gång kan du välja ut och endast använda en del av bildkorten åt gången.
2. Låt barnen turas om att ta två bildkort i taget och bilda ett sammansatt ord av dem.
3. Barnen kan också prova att lägga korten i olika ordning och se vad det blir för ord om man byter ordning på dem. Blir det ett ord som betyder någonting som finns på riktigt? Går det att fantisera om och föreställa sig vad ordet är, även om det inte finns på riktigt?
4. Låt barnen föreställa sig fantasiorden och berätta om och kanske rita dem.

Memory med sammansatta ord

Gör så här:

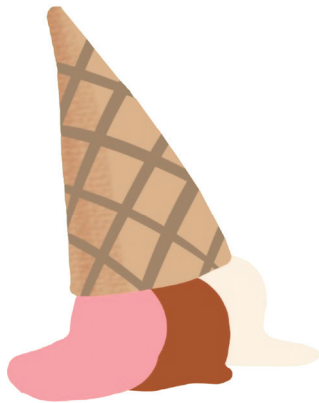
1. Rita två olika symboler på baksidan av korten, så att man kan se vilket av dem som är först respektive sist i det sammansatta ordet. Till exempel en stjärna på baksidan av det första och ett hjärta på baksidan av det sista ordet.
2. Lägg bildkorten uppochner på ett bord eller på golvet.
3. Låt barnen vända upp två kort i taget – ett med en stjärna och ett med ett hjärta på baksidan – och se om orden kan bilda ett sammansatt ord. Är det ett ord som finns på riktigt? Eller är det ett låtsasord?
4. Om bildkorten bildar ett sammansatt ord som finns på riktigt är det ett par som spelaren får behålla. Då får spelaren vända upp två nya kort.
5. Den spelare som har flest par när bildkorten är slut har vunnit spelet.

sol

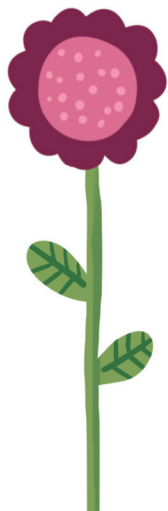
bad

glass

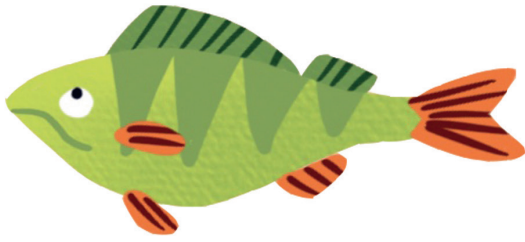
smör

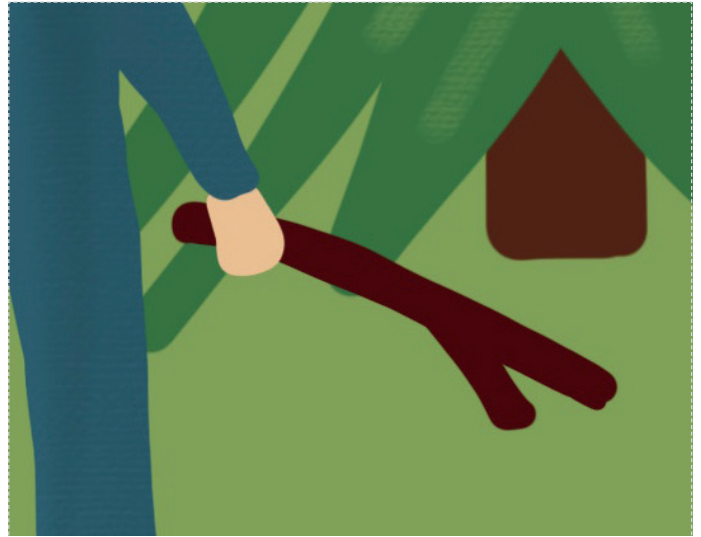
blomma

träd

fisk

pinne

sjö

stjärna

nyckel

hål

ring

snö

gubbe

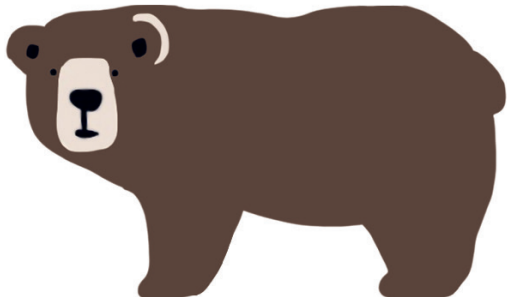
bil

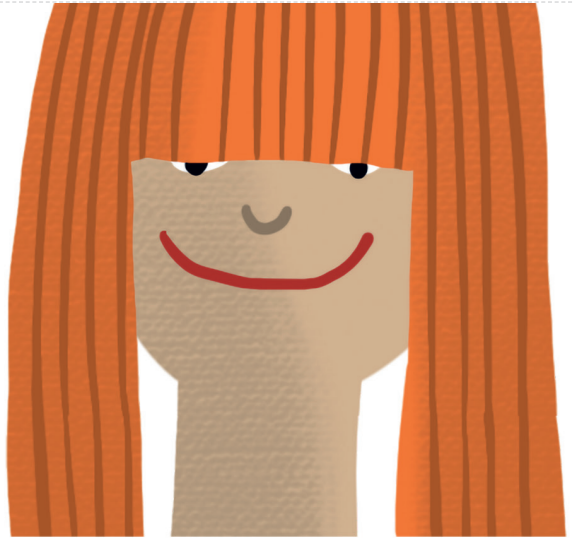
is

ros

björn

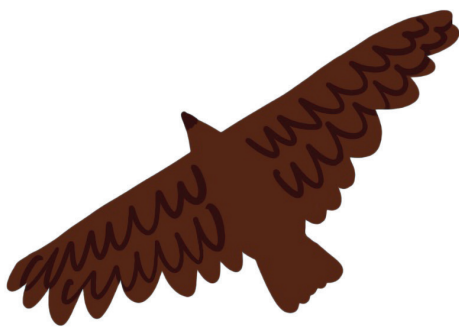
hals

duk

ägg

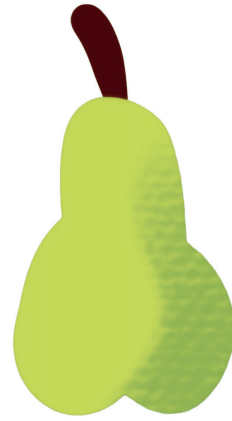
fågel

boll

fot

päron

bok

stav

hund

ben